

УДК 330.12:330.17:336

І.О. Рєвак¹, В.Ю. Прокопенко²

¹*Львівський державний університет внутрішніх справ, Львів*

²*Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків*

ОБ'ЄКТИ ТА СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Фінансова безпека є провідною складовою економічної безпеки України, віддзеркалює систему взаємовідносин та взаємозалежності суб'єктів господарювання в фінансовій сфері. Під фінансовою безпекою розуміємо такий динамічний стан фінансових відносин, за якого б створювались сприятливі умови та необхідні ресурси для розширеного відтворення, економічного росту та підвищення життєвого рівня населення, удосконалення національної фінансової системи для успішної протидії внутрішнім і зовнішнім факторам дестабілізації фінансового стану в державі [1, с. 241]. Враховуючи багатоаспектність поняття фінансової безпеки, складність взаємозв'язків і взаємозалежності різних її елементів, а також необхідність консолідації економічних і фінансових інтересів громадян, підприємств, регіонів і

держави у напрямі забезпечення стійкого економічного розвитку, доцільно розглядати такі рівні фінансової безпеки: міжнародна безпека; безпека держави; безпека регіону; безпека підприємства; безпека домогосподарства; безпека особи.

Ефективне функціонування системи фінансової безпеки здійснюється через механізм забезпечення фінансової безпеки, сутність якого полягає у захисті національних фінансових інтересів, національних цінностей, недопущенні втрати фінансової незалежності та ефективному функціонуванні фінансової системи держави в цілому. Базовими елементами цього механізму є об'єкти та суб'єкти фінансової безпеки, тому доцільно розтлумачити їх сутність та значення.

Варто зазначити, що у науковій літературі сьогодні точаться дискусії відносно трактування сутно-

сті об'єкта фінансової безпеки, тобто предмета, на який спрямовується дія суб'єктів щодо забезпечення фінансової безпеки [2, с. 34; 3, с. 28-30].

На нашу думку, **об'єктами фінансової безпеки є:**

- **фінансові інтереси** держави, регіону, підприємства, домогосподарства, особи – це життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності, визначальні потреби суспільства, держави, регіону, домогосподарства, особи. *Національні фінансові інтереси* – сукупність об'єктивних потреб окремої держави, задоволення яких забезпечує ефективне функціонування та сталий розвиток фінансової системи держави. До *фінансових інтересів держави* можна віднести: забезпечення виконання прийнятого бюджету на поточний рік; забезпечення монетарної та валютно-курсової стабільності; зміцнення банківської системи; зміцнення національного інвестиційного потенціалу; підвищення інноваційної активності вітчизняних підприємств; детінізацію економіки; мінімізацію впливу світових фінансових криз на фінансову систему держави.

До *фінансових інтересів регіону* належать: підтримання фінансового потенціалу регіону на відповідному рівні; активізація внутрішніх та зовнішніх джерел інвестиційних надходжень; забезпечення справедливого перерозподілу доходів з метою вирівнювання соціально-економічного розвитку регіону; ефективне використання фінансових ресурсів регіону.

Основними *фінансовими інтересами підприємства* є: зростання ринкової вартості підприємства; максимізація прибутку; забезпечення підприємства основними та оборотними засобами; забезпечення підприємства інвестиціями; оптимізація відрахувань підприємства до бюджету.

Фінансовими інтересами домогосподарства та особи виступають: зростання реальних доходів населення; підвищення купівельної спроможності доходів; підвищення життєвого рівня населення.

- **фінансові ресурси** держави, регіону, підприємства, домогосподарства, особи.

Фінансові ресурси держави – податкові надходження, надходження від продуктивної діяльності, державних послуг, майна, позичкових коштів. *Фінансові ресурси регіону* – це грошові кошти, які акумулюються в місцевих бюджетах чи належать державним регіональним інституціональним одиницям в результаті створення та розподілу валового регіо-

нального продукту *Фінансові ресурси підприємства* – це сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства. Фінансові ресурси виступають у формі грошових доходів і капіталу, зокрема, кредити, прибуток, бюджетні асигнування тощо. *Фінансові ресурси домогосподарства або особи* – грошові доходи (заробітна плата, пенсії, стипендії, дивіденди тощо), грошові витрати (податки, страхові платежі та ін.)

- **фінансова система держави**, зокрема, усі її сфери та ланки:

- сфери фінансової системи: фінанси суб'єктів господарювання, державні фінанси, міжнародні фінанси, фінансовий ринок;

- ланки фінансової системи: фінанси підприємств, фінанси домогосподарств, державний бюджет, цільові державні фонди, державний кредит, фінанси державного сектора, ринок цінних паперів, ринок позичкових капіталів, фінанси міжнародних організацій, міжнародні розрахунки, страхування (особисте, майнове, відповідальності, підприємницьких ризиків).

Враховуючи розгалужену структуру фінансової безпеки, зокрема її складові елементи, до об'єктів фінансової безпеки можна також віднести: національну та іноземну валюту, інвестиційні ресурси, грошові кошти, форми безготівкових розрахунків, внутрішній та зовнішній борг, цінні папери, податкові платежі, страхові платежі тощо.

Забезпечення фінансової безпеки на кожному рівні здійснюється за допомогою конкретних суб'єктів.

Суб'єктами фінансової безпеки є:

- міжнародні фінансові інститути та організації;
- держава в особі законодавчого органу, виконавчих та судових органів (інституцій) – Президент України, ВРУ, КМУ, РНБОУ, Міністерство фінансів України, суди загальної юрисдикції, СБУ тощо;
- установи фінансово-кредитної сфери, зокрема НБУ, комерційні банки, страхові компанії, фондові біржі, кредитні спілки, інвестиційні фонди та компанії, довірчі товариства та ін.;
- регіональні фонди, асоціації, консорціуми тощо;
- фірми, підприємства, інші суб'єкти господарювання;
- домогосподарства;
- населення (особа).

Таблиця 1

Рівні та види фінансової безпеки та суб'єкти їх забезпечення

Рівні фінансової безпеки	Суб'єкти забезпечення фінансової безпеки
Міжнародна фінансова безпека	МВФ, Світовий банк, ЄБРР, МБРР та ін.
Фінансова безпека держави	Президент України, Верховна рада України, Кабінет міністрів України, РНБОУ, Міністерство фінансів України, Державне казначейство, Державна контрольно-ревізійна служба, НБУ, комерційні банки, страхові компанії, ДПА, Рахункова палати ВРУ, інвестиційні фонди, ДКЦПФР
Фінансова безпека регіону	Місцеві органи влади, ДП, фінансові управління обласних державних адміністрацій, контрольно-ревізійні управління, головні управління Державного казначейства України
Фінансова безпека підприємства	Керівник підприємства, служба безпеки, фінансовий відділ, ін. відділи
Фінансова безпека домогосподарства	Члени домогосподарства (сім'ї) працездатного віку
Фінансова безпека особи	Особа

На наш погляд, суб'єкти фінансової безпеки слід розглядати залежно від рівня та виду фінансової безпеки держави (табл. 1).

Як бачимо, виділення об'єктів та суб'єктів фінансової безпеки є початковим етапом у складному процесі забезпечення фінансової безпеки держави в цілому.

Список літератури

1. Ревак І.О. Механізм забезпечення фінансової безпеки України: теоретичний аспект // Науковий вісник

Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна: зб. наук. пр. – 2009. – Вип. 2.- С. 238-247.

2. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 309 с.

3. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759 с.